Oruç fidyesi üzerine

Abdulmuhsin Bey: “Ramazan orucunu tutmakta zorlanan, sonra da tutamayacak kadar yaşlı olan birisi tutamadığı günleri nasıl telafi eder?”

İslâmiyet kolaylık ve rahmet dinidir. İslâm dinini gönderen Allah ü Zülcelâl Hazretleri kolaylıktan başka bir şey emretmemiş, İslâm dinini bizzat yaşayarak bize tebliğ eden Allah Resûlü (asm) kolaylıktan başka bir şey yaşamamış ve tebliğ etmemiştir.

Mübarek Ramazan ayında herkes orucun hadsiz hudutsuz sevabına gark olurken, sağlıkla ilgili problemlerimiz dolayısıyla biz, bu ayın yüksek sevabını orucumuzla talep etmeye güç yetiremeyebiliriz. Hiç gam ve keder yok. Orucumuzla bu ayın sevabına erişemez isek, niyetimizle ve fidyelerimizle erişmemiz İnşâallah mümkündür.

Şüphesiz, bu aydaki orucu hastalığı veya şiddetli zafiyeti dolayısıyla tutmaya güç yetiremeyenler için de bu rahmet kapısı kapanmış değildir. Rahmetin onları dışarıda bırakması düşünülebilir mi? Bu din eksiksiz herkesi kâmilen kucaklamıştır. Oruç tutmaya güç ve takati olmayan, fakat acziyeti ve zafiyeti ile yalnız Allah’ın dergâhına sığınan, yalnız Allah’tan isteyen, yalnız Allah’tan uman, yalnız Allah’tan bekleyen hastaların ve yaşlıların rahmetin dışında kalmasına Rahman-ı Rahîm hiç razı olur mu?

İşte, Ramazan ayında oruç tutmaya güç yetiremeyen ve her geçen gün bünyesi zafiyete uğrayan güçsüz, zayıf, yaşlı ve hastaların bu ibadetin sevabından mahrum kalmamaları ve oruç farizasını yerine getirmiş sayılmaları için dinimizde kolaylıklar getirilmiştir.

İyileşinceye kadar oruçtan muafiyet şeklinde tezahür eden kolaylıktan sonra, hastanın iyileşmemesi ve hastalığının artması, ilerlemesi ve sıhhate kavuşmaması gibi devam eden sağlık problemleri karşısında dinimiz tekrar şefkat kucağını açmış ve onları yeni bir çözümle tekrar kucaklamıştır.

Hiç şüphesiz bu şefkat doğrudan Rabbimizden gelerek, fakirlere dönük bir hibe mahiyetinde tecellî etmiştir. Kur’ân’da Cenâb-ı Hakkın, “Oruca dayanamayanlar bir

düşkünü doyuracak kadar fidye verirler” 1 emri bu kolaylığı ilân eder.

Demek, güçsüzlükleri, acizlikleri, hastalıkları, ihtiyarlıkları ve sair olumsuz halleri dolayısıyla oruç tutamayanlar, oruç tutamadıkları gün sayısınca, her güne bir fidye vermek sûretiyle bu ibadeti yapmış sayılacaklardır.

Fidye miktarı, her bir oruç günü için bir fakiri bir günlük (iki öğün) doyuracak kadar para veya belirli miktarlardaki gıda maddelerinden oluşur. Bir fidye miktarı, bir fitre miktarına eşittir: Buğdaydan yarım sa’; arpa, hurma ve kuru üzümden bir sa’dır. Sa’ bir hacim ölçüsü birimidir ve bir sa’ yaklaşık 2.75 litredir; bu da yaklaşık 3 kilograma denk düşmektedir. Bu rakamları günümüze aktaracak olursak, bir fitre ortalama yedi liraya denk düşmektedir. Bir fidye de asgarî yedi lira üzerinden verilebilir. Bu miktar, kişinin imkânı ölçüsünde arttırılabilir.

Fidyenin Ramazanın içinde verilmesi Ramazan ayının hürmet ve bereketine daha uygun düşmektedir. Ancak daha sonra hastalar iyileştikleri zaman, verdikleri fidyeye bakmadan tutamadıkları oruçları tutmakla mükellef bulunmaktadırlar. Bu durumda daha önce verdikleri fidye, sadaka yerine geçer ve makbuldür.

Sağlıklarında fidyelerini kendileri ödeyemeyenler, öldükten sonra fidyelerinin ödenmesini vasiyet edebilirler. Böyle bir vasiyetin bulunması halinde, geride bıraktığı malın üçte biri fidyeyi ödemeye yeterli ise mirasçılarının bu bedeli ödemeleri vacip olur.

Vasiyeti yoksa veya malının üçte biri fidyenin ödenmesine yeterli değilse, mirasçılarının sırf hayır ve fazilet olarak bu fidyeyi kendi mallarından kendi rızaları ile ödemelerinin makbule geçen bir davranış olacağı muhakkaktır.

Fidye ödeyebilecek kadar mali güce ve imkâna sahip bulunmayanlardan bu yükümlülük ölümle birlikte düşer. Ancak ölene kadar bu fidyeyi ödeme gayreti içinde olmaları gerekir.

Güç yetiremediğimiz ibadetler için bize çözüm içinde çözüm sunan Hâlık-ı Rabb-i Rahîm’e sonsuz şükürler olsun.

Dipnot:

1- Bakara, 2/184.